

Posudek dizertační práce

Analytické metody odhadu chyb měření v datech z výběrových šetření

Mgr. Johana Chylíková

2017

Dizertační práce se zaměřuje na významnou oblast výzkumu chyb měření u výběrových šetření. Představuje některé u nás málo využívané metody pro odhad reliability a systematické chyby měření a kriticky je komentuje. Následně jich pak využívá k tomu, aby ověřila kvalitu dat z některých výběrových šetření.

Jádro práce tvoří tři empirické studie, z nichž každá používá jednu z metod odhadu chyby měření definovanou v rámci používaného teoreticko – analytického přístupu. První studie prezentuje analýzu reliability s využitím kvazisimplexového modelu (QSM) a ilustruje jeho použití ve vztahu k reliabilitě českých dat z panelového šetření EU SILC. Ve druhé studii byl použit model konfirmativní faktorové analýzy pro identifikaci systematické vznikající v důsledku tzv. souhlasného stylu odpovídání.

Další provedená analýza se zabývá problematikou experimentálního designu 2 split – ballot Multi-Trait-Multi-Method. Ukazuje, jak problematické je získat z těchto dat odhady reliability a validity, a vysvětluje pozadí těchto problémů.

V závěrečných kapitolách autorka uvažuje o využití takto získaných údajů při meritorních analýzách a o nových trendech v metodologii, které ovšem přinášejí další problémy v oblasti chyb měření, resp. zkrácení výsledků.

Předložená práce představuje velmi záslužný počín a i s ohledem na kvalitu zpracování lze očekávat, že se stane inspirací pro řadu výzkumníků. Soudím tak i proto, že výklad je podán systematicky a srozumitelně, že autorka vlastně neustále myslí na čtenáře: dokáže mu občas taktně připomenout i to dříve řečené (i když úvody některých kapitol by bylo možno místy ztuhnut), včas dokáže povzbudit jeho zájem praktickou aplikací uváděných poznatků. Jde o metodologické uvažování na hony vzdálené sebestředné a od praxe odtržené exhibici, naopak přiměřeně střízlivé i pokorné, přitom ovšem soustředěné na problém a přinášející původní poznatky.

Výhodou autorky – a neskrývám, že také recenzenta – je okolnost, že hlavní části práce již byly publikovány, jde tudíž o věci prověřené. Na druhé straně je ale vidět, že některé části tak tvrdou prověrkou zřejmě ještě neprošly: jinak velmi zajímavá poslední kapitola vykazuje několik gramatických chyb (příčestí – 125, 129, 133, facebookoví přátelé – 144) a vyžadovala by pečlivější jazykovou korekturu. I zde se některé teze trochu nadbytečně opakují a kapitola se jeví jako trochu extenzivně pojatá (i s ohledem na hlavní téma práce). Ale čtenáři zřejmě nebude vadit její diskusní a současně „programový“ charakter, celou práci určitým způsobem uzavírá.

Z dílčích poznámek, které čtenáře mohou napadnout, snad stojí za zmínku otázka zkoumání desirability (s. 15), kde by bylo možno formulovat i mírně optimističtější stanovisko: protože se beztak dotýkáme širšího problému citlivých dotazů, lze tu připomenout třeba pokusy s využitím crosswise modelů (viz diplomová práce M. Roeschové na datech ISRD 3).

Předložená práce splňuje všechny požadované nároky, přináší původní vědecké poznatky a je velmi kvalitním příspěvkem v žánru, který je sám o sobě velmi náročný. Proto ji hodnotím velmi pozitivně a jednoznačně doporučuji její obhajobu.

5.5. 2017

Doc. PhDr. Jiří Buriánek, CSc.